

Элиста. 40 чылдарын мурунда Калмыкияга чүгөл 5 эмчилер болгаш 36 эмгелге орунлары санаттын турган, а м Калмыкияда 1000 чыгач эмчилер болгаш ортума медицина аймакчалылары, 56 эмгелдер, 168 фельдшер-акушерка пункттары, 12 санитар-эпидемиологтук станциялар бар.

Мыйыстыг бода малдың бонитировказы

Сүт болгаш эт бүдүрелин көзүндө талам-биле хемчеглерин системалык малдың шынары акжидеринче угланган уксалдыкта ажылы шын организастаары чугула учур-дузалыг. Малдары уксалыг үзелдин болгаш оларны оон ийди ажылаарыны аргазы бонитировкага үндөлдөш тодаралар. Бонитировка дээрге, малдың даштыкы хевир тургузуунда болгаш еске-даа демдектеринден оон шынары тодаралар амыр болур. Бонитировканы чорударда малдары уксалынын, продуктулууну, даштыкы хевир тургузууну үчүттары база ажал-агылда оларнын үрө-төдлерини шынары зоотехниктиг бүгү докумен-тилерин барымдалаш каттыш-кан үзелди тургузар.

Бонитировка болза бүгү мыйыстыг бода малды арыг уксал-ды, хайык болгаш тус черини экижиткен мал деп мыйык бөлүктөргө хуваар. Бонитировка-лаан мыйыстыг бода мал болза ажал-агылынын азы-бүрү соруга-галарына шын ажалынарга дуу-гул учур-дузалыг. Чижээ, ба-рааныг болгаш үрө-укасалыг фермаларга болза, продуктул болгаш уксалыг шынарынын талам-биле өң дээр анык мал-дары малдың баш санын өстүр-рер соруга-биле үзү тургузар. Малдың баш санын өстүреринге болгаш орнуу дугаларына ажык-тыг артык малдарны бүдүрүл-гө бөлүүгө үзөр. Мал өстүреринге ажыктыг азы малдарны бра-кташы, азыралга болгаш ода-ларды семиртилерге тургузар.

Бонитировка сөөлүдө малдың үрө-укасалыг кодонны үзү тур-гузырынын, малдың орнуу тур-гузырына херек чаш малдарны до-руктуруунын, эки үрө-укасалыг малдарны сардып алырынын бол-гаш саздынын, малдың продук-тулуу бөлдеринин талам-биле хемчеглеринин планынын ажал-дап кылар. Оон ийди ажал-агы-лыг болгаш ветеринария хемчег-леринин планынын база тургу-зар. Эң дээр малдарны тускай дептерге даңызылар.

Хуусаа бетинде күүсеттинген

Октябрьдын Улуг байырлаанын-га чедишкенин учуражыр дээр алган хүлээлгестеи ам түнөө көрдүсү. Бистин колхозчу ту-дугулар, Арыг-Бажы сууруну чурттакчы чову сөөлү айларда чаа школанын тудуунга ажалдык келгенер. Ону бо өрөөлдө чы-лында ажалдага килрбес деп планнаан, мичалда-даа бис өң туудун дооупкан бис, чүгө би-чин үрүмк ажалдары кыллары артык. Өрөөнчилер удаас ажаа акрип өрөшп болур.

Мен сонга рамааларын, кастак-тарын болгаш хаалгаларын кы-лып доозар хуусаазынын бетинде доостум. Бо школанын оон еске хамык кылгыларын колдуунда шөф-биле кылды доосканын бодал кээрге — кончуг-ла сөвүтүр-чүг. Илангыя колхозчу херээ-женер кончуг илдекпейлг ки-ришкенер. Бажынын фудзмен-тинин салыр, иштин млагштаар ажалды байырал хушерини бетинде доозар бис дөөн сөзү олар эөөп шынаар.

М. ЧЫПСЫН,
Өвүр районнуң «Коммунизмче орук» колхозун туудугузу.

Механизаторларның чедишкени

Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхоз тракторлары болгаш чы-дээ ажал-агы машиналарын кыл бүрт немей салып ап турар. Тех-никаның көвүзөңгө холбаштыр ону камык болгаш мергежилдиг башкары билдир калдарын база өөредип ап турар. Колхозчу ме-ханнизаторларын иштинде үзе-герлиг ажалдап туралар дыка хей.

Күскү дүктү ажаллазынын үзүндө комбайнер О. Кошвар-оол 260 гектарын орунуга 380 гектарын таразын чилириг чок-ка ажаган. Ол мичал О. Хай, О. Соскур-оол база өөң-даа еске

Кыштагларда

Сүт-Хөл районнуң «Ишкин» кол-хозунуң кышка белеткел хымачы-лыг доозулган. Колхоз баштаар чери болгаш ийди парторганизация бо та-лазы-биле, млагыя сөөлү үзе элөөн организастыг хемчеглерни ап чоруткан.

Колхозтун Шом-Шумда болгаш еске-даа кыштагларында кажаалар септөөр, чаа тудуглар кылдыр тала-зы-биле көдө Совет даргазы эш До-кур-оол, колхозтун бухгалтери эш Канчыр-оол оларга удурткан ийи бригадалы чоруткан турган. Олар кыска үеде хойга чаа 3 кажаалары болгаш малчынарга 2 чурттага ба-жынаарын кылган.

Мал кыштагладышыкыныга бе-леткелдин күөсөдөзүн колхоз баш-таар чериден 2 удаа хынап көргөн болгаш илерөөн четпестерни ол-дз доран кылдырып турган. Амгы үеде кыштагларже мал чевирни сөөртүр ажалды организастап турар.

М. ОЧУР.

Чаа электри станциязы

Улуг-Хем районнуң «Х Улуг ху-рал» колхозунуң эрги электри стан-циязы күжү биче, колхозтун амгы негедезин хандырып шыдаас апар-ган. Ону барымдалаш, улуг күштүг чаа электри станциязын кылып эг-лөөн турган.

Мастер эш Тодосинниковтун удур-тканы бригада чаа электри стан-циянын тудуун чедишкенин доос-кан, станция ноайр бирден эг-лөш ажылдаа кирген. Оон улам-кыдан колхозтун дээрбиз, пилора-мын чаа электри күжү-биле хөдө-лөр апарган.

Чаа электри станциязын тургу-зырга колхозтун комсомолчулары болгаш аныктары идеялейлг ажал-даанын демдектери чугула. Ажал-дык бүдүнтүрү, аки шынары дээр Черлак-оол, Чечей-оол, Сарыг-оол болгаш еске-даа эштер үлөгерлиг ажалдаан.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

Урезин уруушкуну чылбастан

Улуг-Хем районнуң «Чодураа» колхозу тараа культураларынын 600 тонна урезини арыгал урар план-ныг. Мичалда-даа урезин тургушчу кончук оожум чоруп турар. Октябрь 29-на чедир чүгө 40 тонна хре-сула, 25 тонна амык кызыл-тас урезини арыгалан. Төп шалта урезин арыгалар «ОВ-10» деп машина бар-да болза, оон ажылаан багай, чүгө моторист Доо Маскиров болгаш 4 колхозчу ажалдап турар. Бо чугула ажалды дарый аки организастаары чугула.

С. ЧАЛЗЫП.

Илерөөн четпестерни чайладып турар

«Дамай хөдөлүшкени бак уржук-ка чедирер» деп эге-биле парлаттын-ган «Шынын» рейд бригаданын материалында айтылган четпестер-ни чайладыр талазы-биле кышкыг хемчеглерни алганы болгаш ап турарын таныжар дээр Чөөн-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» кол-хозунуң даргазы эш О. Ойдунаа бол-гаш партия эге организастыкын секретары эш Т. Доржу-биле чугу-лаштым.

Мал кыштагладышыкыныга бе-леткел дугайында рейд ол колхозта байдалды шымы-биле илереткен. Четпестерни чайладырынын, черле-нычаш кыштагладышыга белеткел-дин бо чылгы онза байдалыга ха-маарыштыр СЭЖП обкомунуң болгаш облуккомунуң база партия райкомуну, райүүкомунуң айтымшыкын күөсөдир-биле колхоз баштаар че-ри, партия организастыкы болгаш кээре Совет организастыг хемчег-терин чорудуп турар. 1960—1961 чылдарынын кыжынында малды хүр-кы ажыраар, малдың продуктулуун кышкы үеде кудулатпас дээр бүгү бар аргаларын ажалдап, күштерин мал ажылыче угаандырган.

Ап чоруткан хемчеглерин түн-нелинде элөөн ажалды кылдырган. Шөөр малдык 16 кыштаг кажааларына септелгелер доозулган. Сүт-ба-раанын үш фермаларына болгаш бода малдын еске-даа кыштаглары-га септелгелер кылдырган. Бода малдык кыштагларында мун тонна ажыг адек бөдүнгөн. Нитизи-бизе

малчынар чурттаар 32 бажынар-ны септөөн болгаш иштин чугай-лаан. Чаа бажынарны тулуп турар. Чуртталга бажыны чок чамык хой-жуларга 30 өлгөрүн чылгылап бер-ген.

Мал чевирини чедир белеткетиш-мезин, база олар-белтирде оит-си-генни тайыс үгенин барымдалаш, немелде кыштагы белеткелчиче күштер салдыган. Чаш-Талла, Шан-чык ужууда бирөөңгө-ле 400 өшкү кирер, Донгурунда 600 баш хойга немелде кыштагаларын тулуг, хову, мал бригадаларынын эвенолары ту-дуп турар. Бир кодан өшкүге чаа ка-жаанын тулган. 100 хаван кирер ка-жаанын тудуун тулуг бригаданын эш Чамыяга удуруткан эвенору дооскан, ажылгала дужаган.

Тулуг бригаданын, механизаторларын хову бригаданын эве-нолары ишти аштыттырмаан чамык кажааларын көржөдөрүн копта-рып, аар-саар септелгелерин кылып дулашкан. Колхозта школаның башкылар коллективин мал кышта-галдышыкыныга боттуг-дузаны че-дирип турар. Чоокта чаа башкылар хойжу эш Самбуунуң 700 баш хой-нуң кажаанынын иштинде көржөдүн коптарып бергенер.

Сүт-баран фермаларында мал чевирини сөөртүлгөни үрүчүлөп ту-рар. Өдөк бөдүп, ситен чедирип алы-рынта № 2 сүт-баран ферманын үчүтүн эш С. Седий-оол саанчы-ларны эки организастаан. Дагларда хойжуларын кыштагаларына мал

«ДТ-54» деп ийи трактору октябрь 24-тен өгөлөп тускайлаан. Сарыг-Алаак бол-гаш еске-даа черлерге сараттарын малга чилдиртип турган чорукту сок-саткан, мал чевиринин камгалалын экижиткен болгаш чевир чарыг-далыга шынгым хыналданы тургу-скан. Иаштың черде дүшкөн бүтүл-гөри болуп чырын база организаста-ан.

Малчынар ортуунага агитаст-мас-салыг ажыл чорудар эки дериттин-ген кызыл өтүү амгы үеде малчы-нар туурагаларынын ортуу Кара-Сут-Аксында тижкен. Ийди массалыг ажалды чоруттууну өгөзөн. № 1 болгаш № 2 сүт-баран фермалары-нда кызыл-булууларын тургускан.

Кылдыган ажалдыр-биле калыч четпестер ам-даа бар. Чедир септе-тинмезен, тулуу доостумаан кажа-лар бар. Курларын оларлар шы-алары четпес чоруттууну турар. Сүт-баран фермаларында саанчы-ларын, каларчыларын бажынары ам-даа чедишпес болгаш чамдыта-рынга септелгелер шынар чок кыл-дыган фактылар бар. Кажаалар иш-тинге төгөр адек бөдүшкүнү ам-даа четпес.

Малдың кышкы ажаллазынче ки-чөөңгейи улам күшөдирер, бар турар четпестерни удуткаар тала-зы ажалды партия, совет органи-зациялары, колхоз баштаар чери чо-рудуп турар.

М. СЕВЕН,
«Шынын» корреспонденти.

Номчукчуларның бижип турары

Чаа-Хөл районнуң Булуң-Те-рек көдө Совети шеф ажалын организастап, «Бургаура» кол-хозка улуг дузаны чедирип ту-рар. Сөөлүгү каш хүннерде мал-чынарның 15 чурттага бажына-арын болгаш 8 кажаанын чу-гайлап берген.

В. АРАНЧАА.

Даг экспедициянын коллек-тивни 1961 чылдың парлатка ча-гылазын организастыг чорудуп турар. Коллектив нитизи-биле 17488 рубльдиң чагылазын кылган.

В. АРАНЧАА.
«Тере-Хөл» колхозтун эш Се-

„Большевик“ колхозта

УРЕЗИН БЕЛЕТКЕЛИ. Барымын-Хемчик районда «Большевик» колхозтун хову бригаданын төп шыныда демик күш-ажыл улам калайырып турар. Калың чылдың дүжүдүгө урунган та-раа культураларынын урезини 15 кышкы составта эвеню арыгал турар.

Х. Мандактын ол эвенору сөөл-гү хүннерге чедир 145 тонна кы-зыл-тасты, 50 тонна суламы, 45 тонна арбайн болгаш 10 тонна чинге-тарааны арыгал урган. Оларын арындаа Оолак, Биче-дей, Кара-оол, Хирли-оол мичал үлөгерлиг ажалдап туралар хой.

М. РИНАВЧЫ ХОЙЖУ. Комму-нист Байыр бо чылын бөдүнуң кодонунда 264 хондан 269 ху-раганынын менди доруктурган.

Оон хойларынын күжү семпс. Чымчак-Ойда кыштаанын 3 ка-жааларын малчын бөдү чогур өйүндө септеп, ийди 100 центер сипени белеткел алган.

Колхоз баштаар чери эш Ба-раа Шоук-Хову аксында чаа күөт кыштагы кылып берген. Малчын амгы үеде ол кыштагы хову эки олардып турар. Бо чылын хову менди, хүр чыл ажыраары эш Байыр бүтүр-диг ажалдап турар.

БОЛХОЗТА РАДИО БЕЛДИРИ. Моон мурунда турган биче күш-түгү радио белдир колхозтун үзү-дөңгө хөдөшкөн амгы негедезин хандырып шыдаас апарган. Ам-ында элөөн күштүг чаа радио белдир тургустунган. Оон ула-

мындан колхозта радио топказы ам 500 ашкан.

КОМСОМОЛЧУ ЭВЕНЮ. Нитизи-лик малчы менди, чылгы болгаш тодуг кыштагаларында колхозчу комсомолчулар болгаш аныктар илдекпейлг кирип турар. Эш Ставляйн удурутканы 20 ажилди бригада сөөлүгү хүннерде 8 кыш-тарларын кажааларын септеп, көржөдөрүн арыгал удуурган.

Олар кыштагаларже мал чевир-ни сөөртүр ажалды база органи-астыг чорудуп турар. Чижээ, комсомолчу тракторист Дагза 40 тонна саванын бөдүргөн, ону сүт-баран фермасында чедирген. Ол мичал С. Оолак 60 тонна се-ленканы база кыштагаларда чед-ген.

О. ӨНТЕН-ООЛ.

АКША СОЛУУШКУНУГА КИЧЭЭНГЕЙЛИГ БЕЛЕТКЕНИР

ны херек кырынга ботандырыны-нетер турар. Бистин областын күр-не банкынын организастык бо тала-зы-биле элөөн хемчеглерин чорут-кан. Курбанкынын көпчүлүк чаа акшанын солуушкунга четчир сан-ыны-биле бүтү банк салбырларына хуусаа бетинде чедирген. Акша со-луурун талазы-биле районнар түнөтүрине бир-бир стационар пунк-туларын организастаар дугайында шитирини районнар болгаш хоорай Советтеринин күөсөдөрү үндүр-гөн.

Оон ийди, солуушкунуң стаци-онар пункттары областын улуг бу-дүрүлгелеринге болгаш тулуг че-рлеринге — Элегестин шалта өргө-лөңгө, Хову-Аксында, «Тыва кө-бальт» комбинатында, Ак-Довуракта «Тыва даг дүгү» комбинатка база ажалдаар. Обласка нитизи-биле со-луушкунуң 16 стационар болгаш 14 көжөр пункттар ажалдаар болгаш олар бүтү колхозтарын бол-гаш совхозтарын, үзөтүр бүдүрүл-гелерин болгаш чурттакчылыг че-рлерин хандыраар. Солуушкун пунк-туларына ажалдаары-биле 90 ажыг ажалдакчыларын, курбанкынын ал-бан черлеринге акша солуу, түр ажалдаары-биле 33 ажалдакчыларын иштин алган болгаш башылаан.

Солуушкун үзүндө курбанкынын албан черлеринге ажалдаары-биле транспортту бажылаан, солуушкун пункттарынын ажалынын графика бажылааттыган, чурттакчылыг че-рлер бүрүзүгө солуурунга четчир сангы чаа акшанын санымын ду-гайында чогуур саналгаларын кыл-ган. Курбанкынын бүтү салбырлары солуушкун пункттарынын аттарын орус, тыва дылдарда бижип белет-көөн, орап, шарыыр материалдар-дын, майтал, канцеляр херек-селдеринин артык курлавырын хан-дырган.

Ийди болза-даа белеткел ажал-дыр чугула үстүндө айттылган чүдүлөр-биле кылгааралаттымас. Чыл төнчүзүгө чедир артык үзөңгү

дүргүзүндө солуушкун пункттары-нын өргөжөк чугула деригелерин — баартактарын, өрөөдөрүн кылдырып, телефоннар тургузарын, четчир сан-ыг шыгалада черлерин, мебельдер-ни болгаш еске-даа деригелерин кылдырып доозар болгаш солуушкун пункттарынын чугайлаар, а чамдык черлерге харын-даа будуур, олар чы-лыг, чырык, эки шынк болурун дугайында амдыгаштан өгөлөп саг-гыш салыр херек.

Чон-биле санажырынга керектиг чаа хевирин үрүмк акша билет-теринин болгаш үрүмкөтөөн чоост-тарынын четчир санымын баш бар-тарын доозуу-биле хандыраар хем-чээлчиче чедир аммиттерин чогу-ру-биле көвүдөдирин 1961 чылдын декабрь 15-ке чедир хуусаа чы-рык, кооператив болгаш хөй-кир-тин бүдүрүлгелеринин, организаста-ларынын, албан черлеринин болгаш колхозтарын кассаларында сонгаар-латтынас херекелдерге өргөжөк чугула акшаларын артыкшылыгын бар аммиттерин 10-ну 1-ге деңдеш-тир санаар.

Ажык чоннарның хурааларын, садик болгаш чоңга төлөдө дуза-ламчынын көргүзүп турар еске-даа бүдүрүлгө, организастаа черлеринин (коммунал, транспорт, көрүлө, ам-дырал) удуруткучулары-биле болгаш касса ажалдакчылары-биле, почта болгаш ажалга кассаларынын че-рлери-биле чөвүлөс хурааларын кы-лып турган, эрги акшаны чаа акша-биле солуурун, чаа болгаш эрги акшаларын калы чүдүлгелеттеринин чүрүмүнү, база чон-биле чөп санажылганы кылырын хандыраары-нын өргөжөк чугулазынын дугайын чоңга каалаа-биле таныштыраар чугула.

1961 чылдын 1-ги кварталынын дүргүзүндө, тодаргайлаарга, январь 1-ден март 31-ге чедир амгы үеде хууладе туруп турар ССРЭ-нин кү-рүш банкынын билеттерин бол-гаш ССРЭ-нин 1947 чылдагы күрү-веняг казычей билеттерин, бүтү

үзүңгү чоостарын (мөңгүн, никель, чөс болгаш бронза) бүтү төлөдгелер-ге, база 1961 чылдын чаа акшанын-га солуурунга каныг-даа кымылар чокка хүлөөп алырын, база айттылган хуусаанын дүргүзүндө бүтү тө-лөдгелерге болгаш солуушкунга 10 эрги акшаны 1 чаа акшага хүлөөп алырын чоңга таймылыраар херек.

Акша солуушкуну 1961 чылдын январь 1-ден март 31-ге чедир Кур-банкынын солуушкун пункттарынын дамчыштыр база барааннар болгаш дузалыкчы төлөвирлерин кылып тур-ган чорудар. Амдызында-даа чараш болгаш биле хемчээлдер 1, 3, 5, 10, 25, 50 болгаш 100 рубль үнели; сазынга акша билеттерин, база 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 50 болгаш 1 рубль үнелиг үрүмкөтөөр чоостарын хууладе үндүрер.

Күрүш банкынын албан черле-ри чаа хевирин акша билеттеринин болгаш металл чоостарын тө-лөдгө хевирлеринин дугайын чоң-га, бүдүрүлгелерге, организаста-ларга, албан черлеринге болгаш кол-хозтарга чарлап дынадырын хан-дыраар ужураар. Ол сорулга-биле айттылган хевирлерин тодары-кан чүрүмүнү курбанкынын ал-бан черлеринге, солуушкун пункту-ларына болгаш еске-даа көскү че-рлерге аксылаары чугула.

1960 чылдын декабрынын ийги-ти чыгынын акыл төлөвирин чаа акша-биле төлөөр. Будурга, албан, организастаа черлери болгаш колхоз-тар бүтү ажалчын, албан-хаанчы-ларын алыр шынынын, ону санап доктааткан хемчээлдерин доктааткан хуусаа өдө санааш, ол дугайын дужаал-биле чарлаар ужурулуг. Пен-сияларын, стипендияларын, дузалы-чыларын болгаш еске-даа төлөд-гелерин чогуур өйүндө эде саварың өргө-жөк чугула.

1961 чылче шилчир тудуулар-нын сметаына ССРЭ-нин тудугун күрүш Коммунисттин айтымшыкын дузаар, өрөктөң чаа хемчээлдин

Г. КУДРЯВЦЕВ,
Тыва областын курбанкы контора-зынын акша хуулазынын килдизи-ниң начальниги.

ДОПЧУЗУ-БИЛЕ

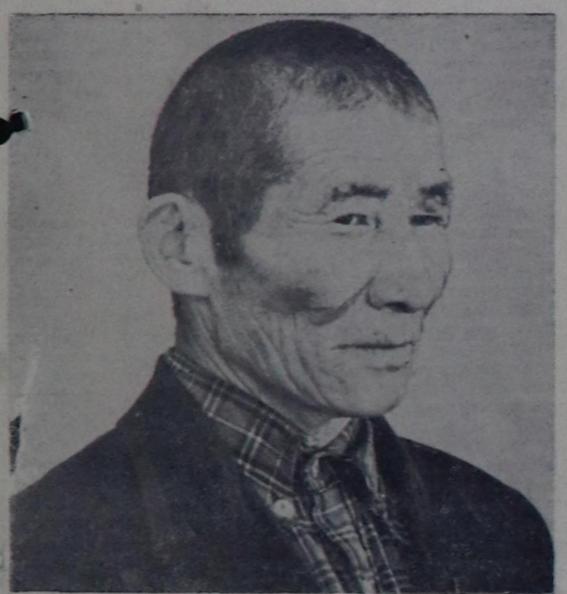
Чаа-Хал районун Ак-Туруг суурда кезде клубтун септелген колдууда суурун комсомолчу-аниматоры боттарынын күжү-белеги кылып доосланар. Клубтун иштин чыруу, плакаттар оон-даа эске чүвөлөр-биле таарымчалыг жылдыр каастап шимзөөн. Ам ында лекция, бекседан чоңун орту-зунга үргүчү чорудуп турар бол-гаш аниматорун бот-тымынгар уран-чүүлүндөн ангыда хлеб бы-жыра, дааранылга, курч тырт-

тырарынын белгүмнери ажылдап турар.
Н. СУНДУЙ.
Тес-Хем районун Кунгуртутта 8 чыл школанын чокта чаа ада-нелериниң хуралы болган. Ада-нелериниң таламындан школага дуулаарынын дугайында чугаалашкан.
Ам чамдык ада-нелер эш И. Артынаным ууртуугазы-биле школанын өөредилге мастерская-зынга херектээр 20 кубометр пөштү сөөртүп эгелер бекениер.
С. СЕДИП.

КОМСОМОЛЧУЛАРЫНЫҢ ЧЕДПШКИНИ

Барыш-Хемчин районун «Большевик» колхозунда партия организацалы (секретары эш Бойду) комсомолчу-аниматорыниң бири сүт-ба-лаан фермазынче кичээлгеиниң док-таамал угландырып келген. Мыа анык саанчылар сүтү саарыны болгаш күрүнеге садарынын таламы-биле чылда алган хүлээлгезин тос айлар дургузунда ажыр күтсеткен. Олар 85 инектин бызааларын бүрүн доруктурган. Инек бүрүзүндөн-не ортума-биле 1200 кг сүт сагган эш Секина ышкаш муракчыларын са-ны улам-на көүлөп турар.
Колхозтун бүтү комсомолчу-ани-маторы күрүнеге боттарынын күжү-

биле 24 тонна эшти, 3,5 тонна дү-кү сатканар. Хойжу эш Кавай-оол дүк кыргыр хүлээлгезин ажыр күү-сеткен.
Колхоз бүдүрүлгезинде үлгерилг ажилдап, боттарынын үлүг-нормазын үргүчү ажыр күүселип турар ме-ханикаторлар Бичин-уруг, Көк, Хи-рдин-оол, чочаак Оолак ышкаш му-ракчыларынга колхозчулар чоргаар-лавып турарлар. Суур чагайжыны-лазынга комсомолчулар илепкейлиг кирип келген. Олар 2400 логон метр херимин тургускан болгаш 500 ажык дөк жык-буру мяхтарны та-рып олурткан.
О. ӨНТЕК-ООЛ.

Хүрө-оол Поржу Дербет-оолович—Өвүр районун «Коммунизмче орук» колхозунун дээр каларчы. Эш Хүрө-оол төрөн 82 инектерден 82 бы-зааны бүрүн-биле менди камгалап алган. Муракчы малчын инектерин эки денгелдиг болурун бодунун кызымаккай күш-ажылы-биле чедип ап турар.
Чурукта: эш Д. Д. Хүрө-оол.
Фото П. Саморковтун.

База катап сүт саалдазынын дугайында

Тес-Хем районун Ленин аттыг колхозунун Улут-Көлчүте күзгелеп турар төп сүт-бараан фермазынга октябрь 13 хүнүнүн эртеги саалда-зында 8 саанчылар 161 кг, а кезже 4 саанчы чүгле 27 кг сүт сагган. Ичангаш ол хүн фермага нияти сагган сүт 188 кг болган. Ол фер-ма-биле бир дөмей бейдалда турар «Чодураа» колхозтун Сайгында сүт-бараан фермазынын саанчылары ол хүн 214 кг сүтү сагган, а бо ферманга ам сап турар инектери-нин сааны үстүнде фермазындан эвээш.

«Таанда, Чангыс кезже мындыг таварылга болган боор» дөөш дараа-мында хүнериниң сүт саалдазын үчүткитчин хүн демделгезинден топ-тан көргөн: октябрь 11-ин хүнүнүң эртеги саалдазында база 8 саанчы 198,7 кг, а кезжеки саал-да-3 саанчы дөңүп-ле 15 кг сүтү сагган. Инектерин четче саг-бас мындыг ыжылыг чорук октябрь 11-ден 14-ке чедир үргүчүлөп кел-ген болгаш бетини чажык-биле са-наарга 3 хүнүнүң кезжеки сүт саал-дазын четче чорутпаанындан ол ферма 540 ажык кг сүттен котар-ган. Ол дээрге, сүт бүдүрүлгенин херэгне эч каржы шалтыкташымын, дарысаалга чок чоруктун түн-нелери. Ол хүн фермазын үчүтчи-ги эш Сундуй чок турар-даа, мыа бар саанчылардан саалдазын чоруп турар байданын тодаралып апкин бис.

—Саанчыларымыс чоктан бээр орта ажылдавыс, аарып-даа турар... саалдавыс кудулап турары кончуг, а чогум инектерин сүт бээр мурну-кузундан дээр апарган. Ажылды эки организацалар болза, чогуту чү-вө-дир-ийин. Алган хүлээлгезин бар-ла болгай...—деп, уа фермазын дээр саанчыларынын бирөөни Дажы Дандыш-Кара чугаалап турар.

Сүт саалдазынын байдалы райо-нун «ске колхозтарында база эки эвес. Эрткен чымын сүт бүдүрүлгени болгаш саарынын таламы-биле рай-онга муракчы болуп турган «Ак-Эрик» колхозун Улут-Көлчүте төп сүт-бараан фермазын (эргелекчин эш Негей) ам ол байданын шынганын. «Чодураа» колхозтун төп сүт-ба-раан фермазында саалда октябрьнын беш конук саанында-ла көскүзү-биле кудулап келген.

Фермааларда сүт саалдазынын куду-лап турарынын кол чылдагааны-рынын бирөөни болза, инектерин не-мелде чөм-биле чөмөрбөйи турарында, а немелде чөмөрбөйи берип бо-лурдуу аргаалары, колхозтарда бар.

— Колхоз бөштөр чери инектер-ге немелде чөмөрбөйи бээрин ханды-рар болза, сүт саалдазынын таламы-биле хүлээлгезини күүсөдип оолур арталыг-дыр бис—деп, «Чодураа» колхозтун саанчылары меделгезинер. Ичангаш ам арткай айларда сүт саалдазын кудулавыс төлөөдө, инек-терге немелде чөмөрбөйи колхоз-тар хандырап жуураг.

Фермааларда сүт саалдазынын чыл планынын болгаш хүлээлгелеринин күүсөлдөзү дөөш тодарыг организа-цаларымын ажилдарын калбартыры чугула. Ферма эргелекчилери, кол-хозтарынын зоотехниктери бо херекти чедир үнелейи келген. Партия болгаш комсомол организацалары колхозтарынын төп сүт-бараан фер-мааларында оза кичээлгеини саалда чо-гуур. Ам кажан фермаалар турум кыштагаларында чөдө бергенде, мыа кымыл булуңуларын саанчыларынын, калдарчыларынын культураг дым-таамгалымын, өөредилгезинин төвү бүдүрүлгенин чедип алыр херек.

Фермааларда сүт саалдазынын чыл планынын болгаш хүлээлгелеринин күүсөлдөзү дөөш тодарыг организа-цаларымын ажилдарын калбартыры чугула. Ферма эргелекчилери, кол-хозтарынын зоотехниктери бо херекти чедир үнелейи келген. Партия болгаш комсомол организацалары колхозтарынын төп сүт-бараан фер-мааларында оза кичээлгеини саалда чо-гуур. Ам кажан фермаалар турум кыштагаларында чөдө бергенде, мыа кымыл булуңуларын саанчыларынын, калдарчыларынын культураг дым-таамгалымын, өөредилгезинин төвү бүдүрүлгенин чедип алыр херек.

Бичнаарга Ленин аттыг колхоз 1960 чылда сүт бүдүрүлгенин болгаш ону күрүнеге садарынын таламы-биле алган хүлээлгезини канчаар күүсөдип турарыг? Октябрь 20-де

«Шынык» корреспонденти.

Маңгыстарга кээргел турбас

Автобуска чораз пассажирлериниң хой кези обласка бир-ле чөвөлө хуралын киржикчилери, олар ала-дарычыча чамып бир чоразанар. Күш-ажылчы чедипкинеринин болгаш четпестериниң дугайында хайымш-кычынчы чугаалар анаа баз ур-гү-чүлөнишпаан. Ол омак-төдүлү кижилериниң амдырал-чуртталгазынга кол чүүү күш-ажыл болу берген деп чүвө черле билдинтип болган. Шы-чалажок автобус саңгазынын ту-жунда олурган холуна плащ ту-жунда 28 харыг оолга ол сөстөр чик-тиг кылдыр дымналган. Долгачыр олурганнаже көрүнүшпаан, ол ко-жазыны мынча дөөн:

— Олар менээ хараадангыт-дыр. Бо кижилер дээрге, калыг бир чөдө чыпшыр шарымын каан чүвө дег, кезөөдө ол-ла черлеринде ажылдап турар. Оларын бүтү-ле болза-са-гыкчы чүтлө ажыл, а мен дээрге, ону көөр-дээ хөңүн чок, ажылдан өк-келеринин холу сугалгылап-ла тур-гай, а мен чөөр мен.

Кожамы тургаш, оон сонугурап айтырган:
— Силериниң ажыл мергежилер чүд, кайда ажылдап турар силер?
Ол, кожазынче чиктин сүргөй көргөш:
— Маң мергежилем, акша чымп ар бо-ла болгай. Кайда-ла хой ак-ша төлөй-дир, мен анаа ажылдап мен.

Александр Бойченко чөгүм-на мы-дыг, чангыс чөргө үр ажылдавыс кижилериниң бирөөни болган. Ол кайт-та-ла хой акша төлөй-дир, алче хоу-вуну калымын сөгени ышкаш борба-найдыр чүтүлүп, кайда-ла белен-чиктиг ажыл бар болду, анаа мы-дыртына бээр. Оон чөргөс-барба-чери-даа чок, чамдык иделгелер кижилер-биле таныша шаап алган. Олардан акша чөп алкан, оон соон-да ол чөргө ичин кичүлдүрбөйи баргылаар. Сарыг-Сен суурга Телөөв деп кижиниң өнүкүткөчү алган.

— Силериниң ажыл мергежилер чүд, кайда ажылдап турар силер?
Ол, кожазынче чиктин сүргөй көргөш:
— Маң мергежилем, акша чымп ар бо-ла болгай. Кайда-ла хой ак-ша төлөй-дир, мен анаа ажылдап мен.

Чамдыкта ажылдан демип, төсөп чоруту кижилерин оларын төрөлдө-ри, өнүктүрү маңгыстарын хооун сөзүгө бүзүрөп, камгалап турар чүтүлдөр эвээш эвес. «Элегес» сөв-көзүндөн толанч Нурат Хөвөн-өөлдү оң ала-нелериниң өнүгү Кызыл хоорайда чурттап турар Санчат бо-лудуну бажымынга эвелеп хүлээп ал-ган. Дун-хүн чок аргалашкынын түнеленде толанчы алачы мыа деп шавымы үрөш, оларын бөдөн кет-кимун өөрлөп алган барган. Кажан шагда кичилденген айтырган:

— Менээ эвээш арага берген, эки хүндүлөөс бөөрга, оларын бажы-нын өөрлөп мен — деп, мыа чогу-биле ол харымылан.

Эш Донгактын бажымынга Сүт-Хөлдөн төсөп келген Сат Девэр-оол чурттап турган, ол бажымынча элек-териниң чөгүн ажылап алган, олар-нын өрткөтиг өт-херекселен чөмө-дөнгө суккаш, ион чок чиде берген. Шах мыдыг толаачыларга Салчак Чаме, Монгуш Лама-Суу, Салчак Рто, Федор Балзев олар хамзарып. Күш-ажыл кылдырылган отылап, олар меделээр, өөрлөп, даленир чо-рүктү кылдып турар.

Көдө ажыл-агый эргелелинин ажылчымын Стровок кайда-даа ажылдавыс төсөп чоруту Алейников таварып берген. Баштайгы таныш-каны дөөш, олар одалга черинге аралашп эгеленгенин түнеленип Стровок жуап калган. Алейников алектормоторун алгаш чиде берген.

Чайын Кызылдын салынга Алек-сандр Шаравин деп анык оолду бо-ла көрүп болу. Күш-ажыл кымы-рынга хөңү чок кылдыр чачыкан оолдун кезжонин-не ресторанда эра-галлап олурары көстүр турган. Оон чүнү кылмын турарын, кайын артык акша тун алгаш аралашп турарын оон студент өөрү сонугурап көрбөш.

1960 чылдын июльде обласк фести-валынын киржикчилери Чапчин, Салий, Кол Барыны акшанын өөр-лөп соонда, оон студенттериниң өбчө-жигитинге үргүчү оораланып турган билинне берген.

Бистия чуртта күш-ажыл кижини каастап турат. Бистия обласктың су-рагыл хойжугу Социалык Күш-ажылдын Маалдыр эш Лопсанчал болудун бөдүн мергежилериниң ду-гайында улуг ынакшылы-биле чуга-алып турар. Ол бөдүн кижини бөдүнү ажылдыгы ынак чоруту, арга-дур-жугаларын ажил-агыйын калдыр-даа адырларында кижилерге дамчы-дып берип турар.

«Кыж ажылдавыс, ол чөм ти-вес» деп бистия амдыралымынча принцип чалааларын, маңгыстар-нын шыгымын-биле кымын Идугурип турар. Совет кижилериниң оларга көзгөргө чөгүн билер болгаш оларга ажымы-биле чөдөлирини орадалашпай турарлар. Олар «ажылга кымык кижилер» бис деп адаттымын тур-рарлар. Канчаар-даа адаттымын тур-за, оларын «ниятилелден хөйну

«Чит-Тэ-Гөнг» деп — «Дайылдажып болбас» дөөш сөстөн алган. Ол сөстөр 1000 чыл мурунунда Сандаа лаан хоорайын ээлеп алганнага ал-дар кылдыр тургускан алашка оон бижинин дужаалган чүвө-дир.

Совет кижилер ажыл кылбастар-ын, толаачыларын, маңгыстарын көөр хөңү чок, оларга бажы бурундале-де шыгымы харымы берип турар. Маңгыстарга көзгөргө турбас.

Читтагонг — 150 муң кижини чурт-такчылыг улуг хоорай. Ол хөй сян-гыг тейжигештерлиг черле туттун-ган, моң ужурунда кудумчулары болгаш бажынырап аажок тарамык, а оларын арзында эон черлерин бичини арыгыгаштар эвээш. Ба-жынырамын кыла хөйүн кудулап манзалар-биле кылмы каан. Читта-гонгуну болганчок-ла «улуг суур» деп алап турар. Хоорайда «булуг» сүт суургазынын кырында бөдидир бижылган каан черде «Слутник» деп танымыр деп чиди-биле ыталанп турары кандалшп дүрүзү көстүп кел-ген. Заволту инженер дөөри Ху-сейин «Слутник» деп ат-биле кара-лаштары Пакистанга үлүрө берген-ини төөгүзү-биле бисти танымыр.

Читтагонг — Чөөн Пакистаннын үлүрүлүп өзүп орат турар. Мыа кароонаш кылмынын, джуг болба-ламырдынын үш, лөс-тааны бүдүр-үлгенин дөрт фабрикалары, шил завод-ду, бичини-бичини каан шөөр алды бо-лудургалар бар. Чаа фабрикалар тур-гаш заводтар хоорайдан элөөн ырак черде туттунуп турар. Инаар бээр оруктап бар чораш, бис түр сок-салып каан металлургия заводунуң туудун көргөн бис.

Совет кижилер ажыл кылбастар-ын, толаачыларын, маңгыстарын көөр хөңү чок, оларга бажы бурундале-де шыгымы харымы берип турар. Маңгыстарга көзгөргө турбас.

Читтагонг — Чөөн Пакистаннын үлүрүлүп өзүп орат турар. Мыа кароонаш кылмынын, джуг болба-ламырдынын үш, лөс-тааны бүдүр-үлгенин дөрт фабрикалары, шил завод-ду, бичини-бичини каан шөөр алды бо-лудургалар бар. Чаа фабрикалар тур-гаш заводтар хоорайдан элөөн ырак черде туттунуп турар. Инаар бээр оруктап бар чораш, бис түр сок-салып каан металлургия заводунуң туудун көргөн бис.

Боттарынын металлургия үлүрү-лүн тургузарынын чугулазын Паки-станда билип турар болгаш ол дуга-йында кудулап он чыл ажыг үргүчү-лөп турар. Металлургия заводунуң төдөленилди ажылдап кылмырынче элөөн каш даштык фирмалар, оон иштинде Круппанын фирмасы база киришкен. Инаача-даа чүк ол черинде ам-даа чыттымышан. Метал-лургия заводун тургузары чуртта чык ажыр санаттымын турар кин шөөр бичин бүдүрүлгелерин эеле-

Совет кижилер ажыл кылбастар-ын, толаачыларын, маңгыстарын көөр хөңү чок, оларга бажы бурундале-де шыгымы харымы берип турар. Маңгыстарга көзгөргө турбас.

Чөөн Пакистан ол ынчаар

Чөөн Пакистаннын наймысыламы Даккага бис бүргөт, чашкынын эр-теннин джак хааында чедип кел-ген бис. Даккагады хаарын көөр кургаг инглиг Карачиге турганынын сөөлүндө манаа келгеш, чингөш-кинин аскерин каан бис. Москва чоогунуң күскү дөөри салгындарын көөр, дүргөн көчүп чоруту чамыс, коргулчун өнүгү булуттар карактар-ны өөрүтү турган.

Хоорайнын чурттакчы чоңу — үш чөт муң ажыл кижин. Бенгалиянын бүрүгү хоорайларынын бирөөни бо-лур Даккада чүтлө бажынырамын мо-зүлүндө, кудумчуларынын планшав-кымында толамы-биле илереп турар эвес, харын транспорт херекселде-ринде, чурттакчыларында идик-хе-винге, аажы-чаачыларында база илереп турар озагай чүтүлдөр долу. Америк маркарларын сөөлү авто-мобилдер-биле кожа XVIII чүс чыл-да-ла европейлиг хоорайларга чоруп турган чуузаларга-лаа кудумчуларга ужуражып болу. 30 чылдарын хө-вирдериниң чөтүр автомашиналарын-дан өдө кылган автобустар хоорайга 20 муңдан эвээш эвес санаттынын ту-лар үш дугуларымын велорикши деп чадаг тергелер-биле кожаланыпкан чоруп турар.

Ниятиледеги буржуаз бөлүстөр-ниң төлөөлери болган интеллиген-ция колдуунда европейлиг хетер ке-дип чоруту, а бөдүнү чөп — уауи хөбленнерин, уауи юбкаларын — на-ционал хөвни кедип турар. Дика хөй кижилер чүтлө чангыс юбкалар, чартык чанашаг чоруп чорутулар. Бичин уруулар колдуунда хөп чок. Ажылчылар болгаш таарымчылар ызызыла идик чок кылаштажып чо-руулар.

Даккада дуганнар-ла эмжежөк. Чөөн Пакистаннын наймысыламын чурттакчылары оларын хоорайына дуган чок ыныг кудумчуну тызыры берге деп баянчыл турарлар. Олар-нын сааны чугаалжы бергенде то-ларгай сааны адавас, а «муң чы-гыс» деп муугу сан алаар.

Дакканын ажил-ишчи амдыралы миңутта-даа уруктөбөс. Чашканын-чында бөлү рынокта сандыжымын-кын чоруп турар. Велорикшилерни чашкынын үдө ажылдарында

таарыштырып каан: пассажирини олудунун кырында аксы-шымыг бар, сөөрткүчүге аксы херек чок, чашкы-нын дээрге адаа херектиг серия-дедикчи-дир.

Дакка — Чөөн Пакистаннын кул-турал болгаш политикаг улуг төвү. Мында мөжүнү 1921 чылда тургус-кан эң улуг университетиди бар. Уни-верситеттин чеди факультеттеринде 3000 студенттер өөренип турар. Университеттин чамында 150.000 тономарыг эң улуг библиотека бар. Библиотекта 26000 эрги шагын бижимелдер бар, оларын чамды-нын 600 чыл мурунда бижжөн. Сту-денттерден элөөн каш төлөвирле-ри, оон иштинде 1958—59 өөредил-ге чылдына университеттин бөд-жөниниң орулгалыг кезезинде барык 25 хууу болуп турган элекменер дөөш төлөвирин, университет дооканнар-ны дазылааны дөөш төлөвирини тырттып ап турарын демделгези со-лун. Дакканын өске бир чугула културта албан чери болза Паки-станнын чүрүкчү калдарымын белеткеп турар улуг эвес өөредилге чери — Уран чуруламын институту болур. Мында беш курстарда 90 оолдор бол-гаш кыстар өөренип турар. Инсти-туттун чамында 5-тен 12 хар чедир намылыг урууларга өөредилгени база организацалар. Урууларын чуртаан чурттарынын делегелери болза ин-ституттун башкылары улуг болгаш дуулаж херекти кылмып турар-дыр дээрин херечялеп турар.

Чуруктуу болгаш чогаалчы Н. Н. Роянын сөөлүрүлүр ээлери күрүне-ге белек кылдыр берипкени шаанда-гы музайи солун. Мыа джык хөй чурттары, ангы-ангы үлөкөрүн чөостарын чыгган. Музейиниң ээли бо-чөп-чөккөргө оза сонугурады салып турганындан олар бир тускай өрөөлдү иштеп турар. Бир өрөөлдү Индостанын улустарынын көдөгө болгаш хоорайга амдыралын, чач-чыларын болгаш шажымын байы-ралдарын көргүзүп турар скульпту-ралыг бичин бөлүккө тускайлаан.

Музейде Н. Н. Роянын ажылы элөөн каш чуруктар болгаш портреттер, оң арамында оон бөдүнү портрети база кадалагатымын турар. Бажы-музейге чөкшүлөдүр — музейниң эдикчиликтерини тургусканы үчүш сүтүп турар.

Дакка — Чөөн Пакистаннын улуг үлөтүр төвү. Улутунун өң-лө саймалангай адыры — джуг бүдүрүлгези.

Чөөн Бенгалия шаандан тура-ла Индияны джуг бүдүрүлгезиниң чиг-еленин кол хандырычымы турган. Индияны чурттарынын сөөлүндө джуг-чиг-өт бүдүрүлгенин районнары Пакистаннын составыныч кийртыл-ген, а джуг бүдүрүлгелери — Инди-яга артып калган. Амгы үдө Индия бөдүнүң үлөтүрүн колдуунда бот-тарынын джугу-биле хандырып ту-рар. Пакистанчылар боттарынын джуг үлөтүрүн тургузуп алганар.

Пакистанда Дакканын, Читтагонгту болгаш Кулаанын районнарында жөнөттүнгөн 14 джуг фабрикалары бар.

Джуг фабрикалары күрүенин-ла, хуунуң-даа капиталы киржил турар Пакистаннын үлөтүрү хөжүмдө-лөндү Корпорацияныын (каттыжымы-кынымын) — чартык чазак органи-зацалынын дулазы-биле туттуула-лаан. Джуг үлөтүрүлгени хөжүмдө-лөндө даштык капитал херек кы-рында кирешпейи турар. Ол таварыл-га эвес. Пакистанга «дуулап» турар АКШ, Англия, Барымы Германия олар джуг-чиг-иттин улуг херекел-чилери болуп турар. Моон ужурун-да олар Пакистан джуг-чиг-иттин үн-дүр сөөрткүчү болуп артыртып бол-гаш оон чурт иштинге сайып-ооз болурунга сонугурадылар. Мы-чалажок 1955 чылдан бээр Паки-станда джугтан кылган бараанырап бүдүрери 50 хуу өскөп болгаш 1959 чылда 203447 тонна болган.

Пакистаннын джуг үлөтүрүнүн эң улуг бүдүрүлгези — 3000 станок-тарым азы чуртун джуг үлөтүрү-

Джуг фабрикалары күрүенин-ла, хуунуң-даа капиталы киржил турар Пакистаннын үлөтүрү хөжүмдө-лөндү Корпорацияныын (каттыжымы-кынымын) — чартык чазак органи-зацалынын дулазы-биле туттуула-лаан. Джуг үлөтүрүлгени хөжүмдө-лөндө даштык капитал херек кы-рында кирешпейи турар. Ол таварыл-га эвес. Пакистанга «дуулап» турар АКШ, Англия, Барымы Германия олар джуг-чиг-иттин улуг херекел-чилери болуп турар. Моон ужурун-да олар Пакистан джуг-чиг-иттин үн-дүр сөөрткүчү болуп артыртып бол-гаш оон чурт иштинге сайып-ооз болурунга сонугурадылар. Мы-чалажок 1955 чылдан бээр Паки-станда джугтан кылган бараанырап бүдүрери 50 хуу өскөп болгаш 1959 чылда 203447 тонна болган.

О. МАНДАРЫЙ, «Шынык» корреспонденти.

Дакканын Дакканын фабрика-зынга чедир орук чогуунда турар таарымчыларын чурттага-челери белик чалдар кырында тут-туулушаан. Ону чыл бурда болуп турар хемер дамжымынырамын болгаш чайкытарынын үнеленде сүт ала бээринден камгаламыр сорулга-биле мычаар кылмып турар. Чалдар кылыр дуурасты таарымчыларынын казан-галарынын чамында алдыр, а оларга-ларын чач суглары чымыр кура-дырлар кылмып ап турар. Оруктарымы кылмын дургаар хемелер-биле чүк да жалгаларынын болгаш артыртып-чычкы кылдыр ажылдар буга-лар тыптып келгилер. Чалдар кы-рында бажыныр болгаш оруктар ту-дар чорук оларын туларынын өртө-зү улгатырар болгаш оларгаар, буга-дыр орунга хөй хөмчөдөдиг ажыл-далдыг черлерини чидиреринге чеди-рер.

Адамжиң фабрикамында 20 муң хире ажилчарын ажылдап тур-рар. Оларын барык кезик хиреси фабрикамын нияти-чурттага ба-жымында чурттап турар. Фабрика бо-лу полициялыг (шагдаа черлиг). Ажыл хүнү он шах үргүчүлөп. Салкынывалыга системасы чөк.

Адамжиң фабрикамында чораяны-мыс сөөлүндө бис Чөөн Пакистаннын чүрүчү чүтүнчө — мөжүнүң өң-лө улуг болгаш бурнуг төп хоорайыны — Читтагонгке чорупкан бис. Пост Читтагонг Индияны чургани-нын сөөлүндө дүргөн өзүп турган, инаача-даа ам оон адааныжымын тыптып келген: ол дээрге Чөөн Па-кистаннын джуг үндүр сөөртүр та-лазы-биле кол порту — Кулаа.

Читтагонг хоорай бодунуң адын

«Чит-Тэ-Гөнг» деп — «Дайылдажып болбас» дөөш сөстөн алган. Ол сөстөр 1000 чыл мурунунда Сандаа лаан хоорайын ээлеп алганнага ал-дар кылдыр тургускан алашка оон бижинин дужаалган чүвө-дир.

Читтагонг — 150 муң кижини чурт-такчылыг улуг хоорай. Ол хөй сян-гыг тейжигештерлиг черле туттун-ган, моң ужурунда кудумчулары болгаш бажынырап аажок тарамык, а оларын арзында эон черлерин бичини арыгыгаштар эвээш. Ба-жынырамын кыла хөйүн кудулап манзалар-биле кылмы каан. Читта-гонгуну болганчок-ла «улуг суур» деп алап турар. Хоорайда «булуг» сүт суургазынын кырында бөдидир бижылган каан черде «Слутник» деп танымыр деп чиди-биле ыталанп турары кандалшп дүрүзү көстүп кел-ген. Заволту инженер дөөри Ху-сейин «Слутник» деп ат-биле кара-лаштары Пакистанга үлүрө берген-ини төөгүзү-биле бисти танымыр.

Совет кижилер ажыл кылбастар-ын, толаачыларын, маңгыстарын көөр хөңү чок, оларга бажы бурундале-де шыгымы харымы берип турар. Маңгыстарга көзгөргө турбас.

Гана Республика. Аборига (Вольта району). Ук черин аң баштайгы көздө ажил-агый делегезини организастан. Аназ көздө ажил-агый продуктуларын, өми уксаалыг маалдарын, ус-даргаанар кылдыларын, а ол шыкшаш даштыкыда чуул бүү фирмаларын көздө ажил-агый машиналарын делегез. Совет тракторларын

Ганага ычан ак-не баштай көргүскөн болгаш ук черин тараачынары оларын дыка сонуураганнар. Чурукта: делегеге келген совет тракторларын сонуурагал көрүп турлар. Фото А. Ионовуу. СЭТА-ның фотохроникасы.

КОНГОДА БАЙДАЛГА

КНО-нун Кол Ассамблеясының XV сессиясында

НЬЮ-ПОРК, ноябрь 9. (СЭТА). Ноябрь 8-те Политиктиг комитетке чепселенишканын дүжүр дугайында айтырганын талазы-биле нити чугаалжылга доозулан. Барык үш неделада үргүчүлөл келген чугаалжылгага 64 чуртарынч талалекчилери кирешкен. Сөзгүзүндө Ливанын болгаш Киприач талалекчилери санал бергек.

Комитет чепселенишканын дүжүр айтырганын талазы-биле резолюцияны төлөөлдөрдүн чугаалжып көөрү чөөкү хундерде эгелээр. НЬЮ-ПОРК, ноябрь 9. (СЭТА). Ноябрьнын 8-те хундус Кол Ассамблеяда Конго Республикада байдалын дугайында айтырганын чугаалжып көр дээш база катал чыгылган. Бо айтырганы Совет чазактыг инициативанын өзүгээр тургускан деп чүбө билдинтер, ыччангаш конго улустуң болгаш бүгү анык африк күрүчүлөрүнүн моон сонгааргы хуу-салымы Кол Ассамблеянын шийтиринден хамааркы апар. Кол Ассамблея колоннализмни күрүчүлөрдүн ийишканын биле Конгогун президентизмге Касавубунун чугаалжып диннаар дээр чыдак-биле болууну туралын сонгааркы турган. Леопольдальде америк ачын-биле үр «сүмелжеле» кылганынын өмүгүндө Касавубу белги болгаш француз чөвүлөкчилерге үдөйл алган, Каттышкан Штаттарга дашатгы ужудуң үпүкес.

Ноябрь 8-те Галааны КНО-да доктаамал талалекчи конго парламентиң талалекчилер палатасынын болгаш сенданың даргаларының Кол Ассамблеянын даргалыгы. Аймык чөк чөрүк Чөвүлөкчилер даргалыгы, КНО-нун чыгыне секретарына болгаш КНО-нун кежигүчүлери — Азияны болгаш Африканың бөдүк чуртарынч даргалыгы чуртукан телеграмманың хоолганын бижон нотаны КНО-нун чыгыне секретарына чуртукан. Парламентте диннаар чуртукан чөвүлөкчилер Касавубунун телеграмманың шийтиргич удураанын чыгыне ол телеграммаларга илергелер, биртө Касавубунун аян-чөрүкү албан баурунун эвес болганды Конгогун улустунун өмүгүндө оң чүбө чугаалар эргезин казыр деп айтып турар. Кол Ассамблеяга көрдүрери-биле элөөн дөй документаларын база кыргып, оларынч иштинде сентябрь 21-

ден октябрьнын төвтүзүгө чедир үгөн чургузунда Конго Республикада байдалын дугайында КНО-нун Леопольдальде тускай талалекчилик ийги илеткелди, Азия болгаш Африка чуртарынч резолюциянын төлөөлдө бар. Резолюциянын төлөөлдөлийн авторлары—Цейлон, Гана, Гвинея, Индия, Индонезия, Мала, Марокко болгаш КАР олар талалекчилер хынаар талазы-биле комитеттин илеткелиниң дугайында шийтирип Кол Ассамблея үндүрүрүнч мурунда Конгогун төп чазактын талалекчилери Ассамблеяда болгаш оң өскө-даа органиарында олуттарын элөөн турарын негеп турар. Конго Республиканын парламентиңин болдунар-ла арга-биле аң кыска хуусада чымыдырарын болгаш оң хуралын аймык чөк эрттерини хандырып талазы-биле бүгү-ле эргезек чуртукан бажынаары кылырын КНО-нун чыгыне секретарына дилеп чуртукан чуртукан үр резолюцияда болгаш.

Кол Ассамблея Конгода байдалын дугайында айтырганын чугаалжып эгелээр-биле дораан-на дарга республиканың президентизмге Касавубунун президентизмге Касавубунун индирити тыгылган. «Конгода хаалганың болушунуң дугайында, африк күрүчүлөрүнч хамаарышпас чуртукан дугайында, ан-сеткиң каттыжымшыканың дугайында» «иштиги политиктиг бир дески чөрүк» Конгогун буржуазлаарыкынын дугайында үй-балай чүвени чугаалжып, Касавубу «дуузалжы» дөш КНО-га өөрүп четтиргезин илереткен. Болуңуң чугаалжынын төптүзүндө Касавубу болза Конго Республиканын талалекчир улус чүбө деп «талалекчи» составын диннаар, оң баштыгымы мен-дир мен деп болуң адып турган.

Оң даразында Ассамблеяга чугаалжылга эгелөөн. Бар дугаарында Гвинеянын төлөөли—дөй-ийти ажилдар, транспорт болгаш харылаа министери Исмаил Туре санал берген. Касавубунун мана чугаалжып чугаалжып Парижге болгаш Брюссельге белеткөөн дээрин айтырганын бижон буржуаз пардалга ычтан деп ол меделгез. Конгогун чадгыс эвине болгаш депнагелечке орукка айып хире улук бергелериң империалистеринч тургусканын Туре төдөргай фактылар-биле айткан. Конго Республиканын дүрүм баураар талалекчилери Кол Ассамблея-

да олуттарын элөөн турарын негезеп, Каттышкан Национал Организаациянын Туре шыгыны шүмүчүлөөн. Даштыкы агрессивиянын аймыктыга таварышканыр бо задал чөк, а агрессив олуржуп турары эдептеги чүбө-дир деп ол чугаалжып.

Конго Республиканын үнү мана диннаалган турар учурагуп деп Туре меделгез.

Савалынын түпнелинде Гвинеянын төлөөли Конгогун КНО-га талалекчилик дугайында резолюциянын кады кылган төлөөлдөлийн Африканың болгаш Азияның бөдүк чуртарынч өмүгүндө кыргып.

Оң даразында СССР-ниң талалекчизи В. А. Зорин санал берген. Конгода байдал болза, улустар аразында дүшкүрүгүп чуртукан база бир үндөй болуп, тайбынга болгаш Африкада-да, бүгү делегейде-да улустарынч аймык чөк чуртукан улук кыжаның болуп мурнуку хөвөр артышпаан турар. Бо айтырганын Аймык чөк чөрүк Чөвүлөкчилерге Европа, Азия, Америка, Африкада 40 чуртарынч шидыраачыларын кирешкен.

Совет Эвелеянинч команданың ойнакчылары гроссмейстерлер: делегей чемпиону М. Таль, делегей чемпионы турган М. Ботвинник, В. Смыслов, СССР-ниң чемпиону В. Корчной, ол ычкан П. Керес, Т. Петросян олар делегейниң халык шыргаларының команданың болгаш чыгыне секретары Конго Республиканын хамаарышпас чуртукан улук ол сүлөөлөң херек кырында киржижкелери болгаш берген. Бир эвес америк колоннализаторлар Конгоге бул хулуң сукуан чүбө болза, ол чуртукан тайбың болгаш аймык чөк чөрүк шагды-ла тилкөөн турар ийк.

Жууш-культура СПОРТ

Найыралдың эстафетасы

МОСКВА, ноябрь 9. (СЭТА). Совет найысмаалдык төвү—Манеж шалдын чехословак-совет найыралдың аймык тураскаган мотоциклчилер эстафетасы эгелен.

Эстафетаның оруу Россия Федерациянының болгаш Украинаның девисожерин таварып эртер болгаш 12 кезекте: Москва—Тула—Орел—Курск—Велгород—Харьков—Полтава—Киев—Житомир—Ровно—Львов—Ужгород хөөрайларын таварып.

Ноябрь 7-де Чехословакияның мотоциклчилери Прагада Совет Эвелеянинч кызыгаарыңа чуртукан болгаш ноябрь 26-да Ужгородка совет спортчулар-биле учуражы бээрлер. СССР-ниң спортчулары Чехословакияның улустарынч Совет Эвелеянинч улустарыңа чуртукан чагаалын чехословак мотоциклчилерден хүлөөп алыр болгаш совет хайныти организаацияларының байырлык чагаалын чехословак спортчуларга дамчытп бээр.

Делегейниң хөл-шыдыраа олимпиадазы доовулган

СССР-ниң команданың тийлелгези

ЛЕЙПЦИГ. (СЭТА). Делегейниң 14-кү хөл-шыдыраа маргылдазын октябрь 17-де эгелөөн. Делегейниң хөл-шыдыраа Федерациянының адым күбөгү дөш 24 хундеринч иштинде үргүчүлөөн «тулчушкуннар» Европа, Азия, Америка, Африкада 40 чуртарынч шидыраачыларын кирешкен.

Совет Эвелеянинч команданың ойнакчылары гроссмейстерлер: делегей чемпиону М. Таль, делегей чемпионы турган М. Ботвинник, В. Смыслов, СССР-ниң чемпиону В. Корчной, ол ычкан П. Керес, Т. Петросян олар делегейниң халык шыргаларының команданың болгаш чыгыне секретары Конго Республиканын хамаарышпас чуртукан улук ол сүлөөлөң херек кырында киржижкелери болгаш берген. Бир эвес америк колоннализаторлар Конгоге бул хулуң сукуан чүбө болза, ол чуртукан тайбың болгаш аймык чөк чөрүк шагды-ла тилкөөн турар ийк.

Шидыраа олимпиадазынын алдын медальдарын ап, бирги чери алганнар. Совет шидыраачылар 44 санал 34 санын ап, шунту 20 учуражымшыкынара тилкөөк болуп, делегейниң хөл-шыдыраа төвүгүндө күстүп көрбөн тускай хевиринч рекордун тургускан.

Ийги шаңналы Американы Каттышкан Штаттарынч команданы алган. Югославиянын гроссмейстерлери болгаш мастерлери үшкү чери, а Венгрияның команданы дөрткү чери алган.

16 команда маргышкан

Дыштаныр күнде Кызылдың куш-культура бажынының улук залында хол бөмбүтүүнч маргылдазы болган. Аназ эр улустуң 10, хөраажеверинч 6 командалары кирешкен.

Хөраажевер командаларындан бирги бөдүкө пединституттун I, II болгаш «Динамо» интеллигенция шырмар командалары учурашкан. «Динамо» команданы баштай пединституттун бирги, а чартык шүдүгө—ийги команданың улук. Эмчи учулеништин улустары көздө ажил-агый техникумун болгаш улустарынч спорт шкөөлөзүнч командаларын уткан. Шүдүгө оюнга динамотулар эмчилери 2:0 саяга тийлөөн бирги чери алган.

Ромышкыныр оон-даа солук болган. Пединституттун бирги команданың улустарынч спорт шкөөлөзүнч бирги, ийги командаларын, баж пединституттун улук команданы уткан, шүдүгө оюнга киржи эргезин алган. Курган албан черлеринч организаацияларынын чымылы командала даг өспөлдөзүнч болгаш көздө ажил-агый техникумунч командаларын уткан, база-ла шүдүгө оюнга болган.

Шүдүгө маргылааның бирги учуражымшыкынын студентлер уткан. Мыччала-да ийгилик болгаш үшкү күстү күрүне албан черлеринч спортчулары уткан, бирги чери алган.

Районнарда болган маргылдаалардан

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Октябрьнын социалист Улук революциянының 43 чыл оюнга тураскаган хөл-шыдыраа маргылдазыга 17 кижи кирешкен.

Бирги чер дөш чиди демиселде «Кызыл тараачын» колхозтун төлөөлөчизи Эрес-оол тилкөөн. Ол 14 санын алган. Ийги чери база-ла ол колхозтан келген башкы Чамыл-оол (12 санын) алган. Кызыл-Мажалык шкөөлөзүнч бажымыз Кунгаалай 11 санын алган, үшкү чери эгелээр.

Хууда бирги чер дөш демиселди бирги чери Архадий Тропицкий алган. Ол — 100 санал 89-ту аткан. 86 сан алган Владимир Дунаев ийги чери. Команда талазы-биле бирги чери септеге-техниктиг специализм адыжкылары алган.

САМАГАЛАЙ. (Телефон-биле). Районга бирги чер дөш Октябрь бажыраалына тураскаган хөл-шыдыраа маргылдазыга 17 шидыраачылар кирешкен. «Чодураа» колхозтун анык шидыраачыны, башкы Дадар-оол бирги чери алган, областың хөл-шыдыраа маргылдазына киржи болган. Ийги чери Каң-оол («Чодураа» колхоз) болгаш шүкүтүн Сандо (Самагалдай ортумак шкөөлөзү) алган.

ТУРАП. (Телефон-биле). Команда болгаш хууда бирги чер дөш эркен боодалга маргылдазына бүлүртүк, албан черлеринч болгаш шкөөлөзүнч 47 адыжкылары кирешкен.

Обласка АГААР-ВОЙДУСТУН байдалы

Бөгүн обласка кезек булуттарынч бөгүн болуп. Хар шөөлүг чыгбас. Хар кышкык. Агаарнын температурасы: Редактор М. С. ШОГУ.

обласка—2—7, а Кызыл—5—7 градус соок.

КИНОТЕАТРЛАРГА

Бөгүн «ВЛКСМ-НИИ 30 ЧЫЛЫ» (улук залга): «Айыылдык зона» — 2.15, 4.15, 6.15, 8.15, 10.10 шактарда; а хундускунуң 10 болгаш 12 шактарда — «Зрес болдум, Анита»; биче залга: «Марти» — 5, 7, 9 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Отук» — 11.15, 1.15 шактарда; «Субботаде понедельник чедир» — 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда. «ВОСТОК»: «Чаныпталы» — 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Элегестин шахта эргелелинин бүгү организаацияларга, совхозтарга, колхозтарга болгаш Кызылдың чурттакчыларына диннаары болза, облуккусокомун шийтиринч өзүгээр Кызылдан Кызыл-Хавак шахтага чедир белик вольтулук электри шугумунун ийи талааларынч 20-20 метр чоокшуп болбас хоруглук зонаны тургускан. Электри шугумун ажилгалга киргизгениңе хамаарыштыр диннаары болза, токка конуртун болурунун айылын чайладыр сокулга-биле хоруглук зонага, чагылар чоогунга чер аңдарын, сизген кезерин болгаш өскө-даа ажилдарын чорударын шуут хоругдаан.

Элегес-Аксынын Шахтёрская кудумчузунун 42 дугаар бакында чурттал турар Аназ Трофимович Евдокимова Кызыл хөөрайынч Ажылчын кудумчузунун 97-а дугаарлык бакында чурттал турар Семён Иванович Евдокимовтан чарым дугайында херекти көдүрүп турар. Ук херекти Кызыл хөөрайынч 2-ти участогуңуң улус судуна көөр.

Моол ажил-ишчилерниң чедишкени

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Эртнен тос айларда Моолдун ажил-ишчилери улук чедишкениниң чедип алган. 1960 чылдың тос айларының дугурунда МАР-нын улус ажил-агыйнч хөжүдүрүнч планынын мүсселдезиниң түндөлдөрдүнч дугайында МАР-ның Курунуң статистика эргелелиниң дындааның «Улан» солук чоокта чаа парпан улунгөн.

Бо чылын тараа муруларынч дүжүдүнүң нити чымылды 8,4 миллион пуд болган. Курамыл-агыйлар күрүнеге 1 миллион 980 мун пуд тарааны дүжаган.

1959 чыл-биле деңизерге малдың баш саны нөвүдүн, оң иштинде курамыл-агыйларда—16,7 хуу, улуску каттыжымшыкынара—5 хуу өскөн.

Улетпүр бөдүрүлгелеринч нити продукция эртнен чылдың ол-па үези-биле деңизерге 23,9 хуу, оң иштинде күрүне бөдүрүлгелеринде—25,7 хуу, ус-гывыш кооперациясында—16,1 хуу өскөн.

Ажылчы чоңорың чагай байдалы болгаш культуруг дөңдөли чайгылыш чөккө бөдип турар. Эге школаларынч четкини калбарган. Бо чылын школаларда болгаш дээди өвөрдөйгө черлеринде 124 мун өөреникчилер өрөнүп турар, ал болза 1959—1960 өвөрдөйгө чымында турганындан 5,6 хуу хөй. Тускай ортуман школаларынч болгаш техникумнарнын өөреникчилеринч саны 15,2 хуу, а дээди өвөрдөйгө черлеринч өөреникчилеринч саны—18,2 хуу нөвүдүн. Партияның болгаш чазактын сагыш салышкынының ачылында хөй-хөй медицина албан черлери тургустунган. Ам Моолда ажилчилеринч саны 1959 чылдыңдан 18,4 хуу өскөн.

1960 чылдың тос айларнда МАР-нын улус ажил-агыйнынч хөжүдүрүнч күрүне планынын мүсселдезиниң түндөлдөрдүнч болза, Моолдун Араттын революстуг Партиянының удурутгалы-биле моол улус социализмниң тургузушкунунч хөрааже улук чедишкениниң чедип алганын төдөргай херечилер турар-дыр.

Француз колопизаторлар биле бопп дайызырактарынч аразында сүлчээ

БЕРЛИН. (СЭТА). Француз-барыин-герман чазак дугуржуганынч барын херечилеп турар чаа бажыткыларын АДН агентлике көргүсөт. Ол дугуржуганынч баура бош чазак барыин-герман аныктырарын даштыкы легионга элзидип кириер талазы-биле деткичче көргүсөр деп хулаңган. Ийги дугуржуганынч барын ГФР-ниң Марсельде консул чери бажыткан. ГФР-ниң Лерракта (Бален-Вюртемберг чер) чурттакчы болуңуң олгуңуң дугайын айтырып, даштыкы легионга элзидип кириер алган бөөр деп бодалаш, чагаа чөрүдүргө үк консул черинч халыкына болза, даштыкы легионга ГФР-ниң хамаатыларынч албан эртеринде хамаарышпаан бүгү-ле шынжыгаларын чүгө ГФР-ниң чазак албан черлери берип турар. Шах ыңдык чүрүм болза, 1955 чылдың май 16-дан 18-ге чедир француз болгаш барыин-герман талалекчилеринч болуп эркен чөвүлөк хуралына ат салганын чазак дугуржуганынч кезин болуп деп агенталде меделген турар. Ук чөвүлөк хуралга барыин-герман таладан полковник Брандштеттер кирешкен, ол амгы үедө ГФР-ниң шериг-агаар күштеринч удуруткуч штавынынч начальниг Каммхуберде ажилдал турар. Чазак чөвүлөк хуралынч чорудулазында барыин-герман талалекчилер барыин-герман болгаш барыин-берлин аныктырарынч даштыкы легионга элзидип кириери бүрүн хөстүк болуп чөрүкү француз дийнаарактарга тилсырын хүлөөнгөвөр.

Бар турар чазак дугуржуганынч баура даштыкы легионга кириер кирип азыр француз элзидикчилер Барын Германиянынч девискооринде хөстү-биле чөрүп, боттарының ажил-чорудулазын боттаандырып турарлар.

Эргижирзэн политиканы буруу шапканы

Америк сонгучу эсперлишканы дөш бажылаан. Олар чүгө чазак кижилеринч солтушкуну дөш эвес, харын-даа политиканың бөдүңүң эскерлери дөш болганынч. Каттышкан Штаттарга болза президент сонгудаларынч бажылашканынч түндөлдөрдүнч кыла чогуур колла түңдөл мындыг-дыр.

Амгы чазакта болгаш Эвелеятуур-ниң команданың оң идеялейт кежигүчери Ричард Никсонга болгаш Генри Бобот Лоджа америк сонгучу идеявейн турарын илереткен. Никсон—оралхчы президент, а Лодж дээр америк даштыкы политиканың камгалакчы болгаш Каттышкан Национал Организаациянда АКШ-ның кол талалекчилинч албан хүлөөлгезин күтсөдип турган кажи-дир.

Президент Эвелеятуур сонгуду мурнувунч кампаниязының өсөүгү үезинде Вашингтонунч политиканың амгы үг-ши дөш девисежирин күжүн кижилер дөш бажылаарыңа кыйгырып, апаз кара-кызылы-биле колгаарлап турганынынч чылдагалы дээр өл политиканы америк хөй-инитиниң шийтирилел көрүгө

Дүрүм өзүгээр чазакты камгалаары дээш

БЕЛГРАД. (СЭТА). Чуртта болуп турар ажи кризисте улустарынч чуртукан хөй-инитинч премьер-министр Лумумбаның кыйгырганы улук деткичтеринч алган деп Леопольдальдеден Ганог агенталдын корреспондентинч дынааткан. Парламентинч кризисин, а ол ычкан хамааты да-Ивынын болгаш Конгода тур-тус ай-мак-өнкөрчүлөк өжөөнөшкөк чөрүктарын болдунар-ла дүргени-биле улустарынч чүткү-биле кыйгырып синиккен дээринч парламентинч кежигүчери меделгезинч корреспондент айткан.

ДАМАСК. (СЭТА). Лумумбаның дүрүм өзүгээр чазактын эрге-чачырагы катал тургузары дөш шимчөө-кениңч өсөүгү үезе Конгода күштелгениң «Ан-Наср» солун дыңааткан.

Чөвө талакы мөжуларынч болгаш Киву мөжуңуң талалекчилери чуртукан үй-балай чөрүкү соксыдырынч болгаш Лумумбаның чазактын эргелачырагына катал тургузарынч талазы-биле чөвүлөк хуралды Стэнливильде чорудуп турарлар. Мобуту-унуң көрүк-чүрүмүң деткичтеринч ойталан болгаш Лумумбаның чазак дүрүм өзүгээр кара чангыс эрге-чачырага деп санап турар оквалториди мөжуларынч талалекчилери Стэнливильде чугаалжымшыкынара база киржип турарлар.

НЬЮ-ПОРК. (СЭТА). «Чыгаа Сан энд таймс» солун Уильям Фрайдинг чүдүлүп парлан. «Патрис Лумумба» бөгү Африка — оң, солгай болгаш төп-даа Африка—дүрүм өзүгээр премьер-министр деп санап турар болганынч учурунч ол Конгода эрге-чачырага чедишкенинч-биле эеп келер чыгаан» деп ол бижээн. «Премьер-министр Лумумбаның эрге-чачырагы катал алырынга

Каттышкан Штаттар чажыды-биле баштыктаарынч орадалжып турар болгаш ол чөрүк-биле КНО-нун чыгыне секретары Хаммаршельд база-ла «чөвүлөкчилер турар» деп корреспондент айткан.

Фрайдинг бижип турары-биле алырга, Вашингтон болза «ийн чуртукан» катал алырынга баштыктаарына ажилдар болуп турганнар. Оларынч бирги—«Леопольдальде» парламентинч хөалкөөр» чуртукан. Ол көрдүк бүтпей барган, чүгө дээр Лумумбаның парламент деткиринч үргүчүлөөнчөөн. «Бир эвес Лумумба катал ажилдал эгелей бээр чүбө болза Конгогун катал тургузарынч ажи-хөрааже-биле халыкыраарындан ойталаары болза — ийги көрдүк ол турган. Мыччала-даа ол чөрүк Каттышкан Штаттарга ажи чөк болуп ийк» деп корреспондент бижээн.

ЛУМУМБАНЫҢ МЕДЕГЛЕЛИ

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агенталдынч корреспондентинч Леопольдальде диннаары турары болза Конго Республиканынч премьер-министри Патрис Лумумба ноябрь 9-та меделде кылган, президент Касавубу КНО-га Конгогун мурунунда чүбө чугаалар калдыг-да эрге чөк деп меделгезин. «Быстың конституциялыгың негелдезин өзүгээр алырга, президент болза политика дөш харымсалга чүктөөс учурагуп деп ол тайлырларын.

Конгога калдыг-да айтырганынч нитиңиң биле салыр чүбө болза оң чагаа конго улустунч итегелди болгаш хундүктөлгөн ол турар дээринч бүгү делегейге ол көргүсөр апар дээрине итегеп турарынч премьер-министр база илереткен.

1960 чылдың сонгудаларынч уттуңуң түндөлдөрдүнч шыдыгы салымдырынч январь айда эрге-чачырага кирер чаа чазак кылырын күтээр бе? Боттарының чуртунунч мурунда турар согузаларынч бөттү-биле көөрүңгө чедир чаа америк улустуңуң көдүрүп шидыраалар бе? Бо айтыргата харымсал ам удавас алынар дээринч черле билдинтер.

Никсон аштырганын билинген

НЬЮ-ПОРК, ноябрь 9. (СЭТА). Телеграф агенталдеринч Лос-Анжелостан дыңаатканы-биле алырга, мында чөрүп турар Никсон пре-

болза, «чүгө дүрүм өзүгээр чазак КНО-нун Кол Ассамблеясына ук чуртукан талалекчилер эргелиг, мыччангаш бо талазы-биле шийтиринч дүрген-не хүлөөп алырынч Конгогунч эргелачыктыр негеп турар-дыр».

Никсон аштырганын билинген экилет сонгудаларында бөдүңүң аштырганын херек кырында билинген меделгели пардалга Москвалыкың биле 11 шак 20 минута турда чарга, мында чөрүп турар Никсон пре-

Токионун чурттакчыларының саны

ТОКИО. (СЭТА). Япон радионунч тистика сан-түннелерин өзүгээр Токионун чурттакчылары октябрь 1-деги турганы-биле алырга, 9,388 мун кижи четкен.

дан улустарынч чурттакчыларынч саны сан-түннелерин өзүгээр Токионун чурттакчылары октябрь 1-деги турганы-биле алырга, 9,388 мун кижи четкен.

пропаганда кидизиниң 23-54, харымсалгалык секретарының болгаш 37-13, иштиги информация кидизиниң 20-60, барганда 32-75 телефонче долгаар.